

Концепція нового Митного кодексу України

Після прийняття Митного кодексу України у березні 2012 року питання необхідності його модернізації та удосконалення обговорювалося неодноразово, однак комплексного вирішення цих питань досягнуто не було.

На сьогодні ключовими проблемами у сфері митної справи є складність та надмірна бюрократизованість процесів, вразливість до корупції процедур для здійснення митного контролю та оформлення, відсутність балансу між безпековою функцією та сервісами, що надаються платникам податків (зокрема, спрощеними митними процедурами), технологічна відсталість митної інфраструктури, відсутність прогресу в частині удосконалення митної ІТ-системи. Недостатні заходи з автоматизації митних процедур, мінімізації впливу «людського фактору», виключення несанкціонованого втручання, неможливість впровадження кращого світового досвіду, недостатність фінансування обмежують процеси впровадження спрощених процедур торгівлі та забезпечення виконання вимог законодавства, негативно впливають на роботу легального бізнесу.

Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, Україна отримала інструмент та дороговказ для запровадження системних реформ. Реформа державної митної справи та інтеграція в митну спільноту ЄС визначені одними з найбільш пріоритетних напрямків.

У контексті змін у законодавство існує необхідність перегляду процесів, що впливають на здійснення митних процедур. Зокрема, це стосується уніфікації прийняття рішень, автоматизації митних формальностей, впровадження спрощеного декларування, прийняття рішення про випуск товарів у митний режим із застосуванням спрощених митних процедур. Також необхідно забезпечити одноразовість та простоту надання суб'єктом господарювання інформації митному органу в електронному вигляді та її використання всіма учасниками ланцюга поставки.

Слід зазначити, що еволюція Митних кодексів в Україні відбувалась з тенденцією до збільшення деталізації митних правовідносин на рівні Кодексу. Незважаючи на відносно нещодавнє ухвалення редакції Митного кодексу України 2012 року (далі – МКУ), вона суттєво відстає від міжнародних митних стандартів, передових технологій та практик. При цьому, в умовах, коли міжнародна торгівля швидко змінюється, а міжнародні митні стандарти постійно вдосконалюються, надмірна деталізація більшості митних питань на рівні Кодексу жодним чином не сприяє проведенню реформ та швидкій адаптації.

Це є головним недоліком чинного МКУ, внесення змін до якого, як показує практика останніх 5 років, є складним та довготривалим процесом, який в українських реаліях переважно політизується. При цьому, слід зазначити, що більшість питань, які регулюються на рівні Кодексу не є політичними, а навпаки носять суто технологічний та процедурний характер.

Наприклад, Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) складається на основі міжнародної Гармонізованої системи опису та кодування товарів та затверджується Законом про Митний тариф України. Перенесення по суті технічного питання на рівень Закону призводить до того, що Україна постійно відстає в питаннях актуалізації товарної номенклатури на 2-3 роки. У той час, коли весь світ давно користується Гармонізованою системою версії 2017 року, Україна «застрягла» на версії 2012 року. Для порівняння у Грузії регулювання цього питання віднесено до компетенції Міністра фінансів, який затверджує товарну номенклатуру своїм наказом.

Таким чином, прийняття нового Митного кодексу (далі – НМК) має на меті не тільки модернізувати «митну конституцію» України у відповідності до найсучасніших міжнародних митних стандартів та з урахуванням взятих Україною митних зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, але й спростити та раціоналізувати митне законодавство, «прибрати» надмірну деталізацію на рівні закону щодо технологічних, процедурних питань, які не повинні залежати від політичної волі парламенту.

НМК має, в першу чергу, забезпечити регламентацію базових інститутів, принципів та підходів, спрямованих на повну діджиталізацію митних процесів, перехід до безпаперового електронного митного середовища, запровадження системи митних спрощень, побудову взаємовідносин між митницею та бізнесом на принципах довіри та співробітництва.

А більш гнучке правове регулювання на підзаконному рівні має оперативно реагувати на інформаційно-технологічні та процедурні зміни у митній сфері та розширювати можливості для швидкої їх імплементації у загальному тренді масштабного переходу до е-комунікацій та впровадження комплексної системи митних спрощень для надійних та добросовісних підприємств.

Сьогодні міжнародна торгівля стала дійсно глобальним явищем, а вимога до підвищення ефективності та безпеки ланцюгів поставки товарів постійно зростає. Тому з одного боку митниця має завдання щодо сприяння міжнародній торгівлі для економічних операторів, які відповідають критеріям добросовісності, а з другого боку перед митницею стоять завдання щодо посилення безпеки та захисту національних економічних інтересів.

На законодавчому рівні саме НМК має врегульовувати базові виклики та завдання у митній сфері: спрощення та сприяння торгівлі, зниження витрат для бізнесу, модернізація митних процесів, забезпечення електронної комунікації між зацікавленими сторонами. НМК має надати рамку для сучасної системи взаємовідносин між митницею та бізнесом.

З точки зору потреб та переваг для легального бізнес-середовища ключовими принципами НМК має стати: спрощення, сервіс та швидкість. Усі митні рішення та митні процедури повинні бути раціональними та максимально

налагодженими, орієнтованими на зменшення адміністративних витрат та повторюваних дій для добросесного бізнесу, оперативними за рахунок автоматизації та переведення процесів у електронну безпаперову форму.

НМК має містити положення (у тому числі перехідні), які забезпечать чітке та поступове запровадження ІТ-рішень для всіх без виключення митних процесів. Перехідні положення мають містити конкретні строки впровадження тих чи інших ІТ-рішень, онлайн-сервісів та ін. При цьому, процедури засновані на паперовій формі діють лише до впровадження інформаційних технологій та/або на момент виходу із ладу ІТ-системи.

З огляду на описаний вище підхід, що процедурні питання митного регулювання мають бути винесені на рівень підзаконних нормативно-правових актів (постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства фінансів України та Держмитслужби), пропонується наступна умовна структура НМК:

1. Загальні положення та терміни.
2. Структура та організація діяльності митних органів.
3. Інформування з питань митної справи.
4. Переміщення та пропуск товарів через митний кордон.
5. Митні формальності на різних видах транспорту.
6. Міжнародні поштові та експрес-відправлення.
7. Організація та здійснення митного контролю.
8. Декларування. Митне оформлення.
9. Митні режими (процедури).
10. Авторизований економічний оператор.
11. Митні рішення. Попередні рішення.
12. Митна вартість.
13. Класифікація товарів.
14. Країна походження.
15. Митні платежі. Звільнення від сплати митних платежів.
16. Митний борг.
17. Гарантії.
18. Пропуск та оподаткування товарів, що переміщуються громадянами.
19. Захист прав інтелектуальної власності.
20. Відповідальність за порушення митних правил.
21. Відповідальність посадових осіб митниці

Нижче пропонується огляд ключових інститутів та розділів НМК.

Декларування. Митне оформлення.

Процедури декларування товарів мають бути модернізованими та чітко налагодженими, зокрема, передбачаючи те, що митні декларації подаються виключно в електронному вигляді. Також необхідне впровадження короткої ввізної та спрощеної декларації, а також забезпечення можливості подання митної декларації у формі запису у системі обліку декларанта.

Базовими елементами системи митного оформлення, які має врегулювати НМК, має стати автоматизована система митного оформлення, а також відокремлення місця подання митної декларації від місця фізичного перебування товарів, а саме запровадження централізованого митного оформлення.

Попередня митна декларація

Розширити функціонал застосування попередньої митної декларації (далі – ПД), зокрема, шляхом визначення таких випадків її застосування:

1. Ввезення товарів на митну територію України за ПД та забезпечення доставки їх до органу доходів і зборів призначення; або

2. Випуск товарів відповідно до заявленого митного режиму за ПД після пропуску через митний кордон України та без пред'явлення їх митниці, якою оформлена така ПД; або

3. Випуск товарів відповідно до заявленого митного режиму за ПД після пропуску через митний кордон України, доставки до митниці, якою оформлена така ПД та пред'явлення їх такій митниці; або

4. Випуск товарів відповідно до заявленого митного режиму за ПД після ввезення їх на митну територію України через пункт пропуску через митний кордон України у зоні діяльності митниці, якою оформлена така ПД, та пред'явлення митниці у такому пункті пропуску через державний кордон України або відповідному пункті контролю.

Митні формальності за ПД, крім завершення митного оформлення та таких, що можуть бути проведені лише після пред'явлення товарів митниці, здійснюються до ввезення товарів на митну територію України із застосуванням автоматизованої системи митного оформлення.

Рішення про випуск товарів відповідно до заявленого митного режиму за ПД приймається митницею, якою оформлена така ПД, на основі результатів аналізу ризиків у строк не більше чотирьох робочих годин з моменту: пропуску товарів через митний кордон України (у випадку, передбаченому пунктом 2); пред'явлення товарів митниці, якою оформлена така ПД (у випадках, передбачених пунктами 3 і 4).

Переваги: визначення випадків використання попередньої декларації як не тільки документа контролю доставки товарів, але й як повноцінної митної декларації, за якою здійснюється випуск товарів у заявлений митний режим. Зазначене дозволить скоротити часові та фінансові витрати бізнесу на переміщення та митне оформлення товарів.

Коротка ввізна декларація

Пропонується встановити, що на товари, що ввозитимуться на митну територію України, подається коротка ввізна декларація.

До прибуття товарів на митну територію України коротка ввізна декларація подається до митниці, у зоні діяльності якої розташовано пункт пропуску через державний кордон України, через який товари вперше перетнуть митний кордон України.

У випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, коротка ввізна декларація може подаватися до іншої митниці, ніж зазначено вище.

При цьому, коротка ввізна декларація подається до митниці перевізником, що переміщує товари, або іншою особою, що діє від імені такого перевізника.

Коротка ввізна декларація подається у вигляді електронного повідомлення, засвідченого електронним цифровим підписом, або через інтерфейс для подачі такої декларації, розміщений на офіційному веб-сайті Держмитслужби.

У випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, для подання короткої ввізної декларації можуть використовуватися комерційні портові або транспортні інформаційні систем, за умови, що такі системи забезпечують передачу коротких ввізних декларацій до митниці.

Коротка ввізна декларація реєструється автоматизованою системою митного оформлення в автоматичному режимі після її отримання. Присвоєний короткій ввізній декларації реєстраційний номер надсилається особі, яка подавала таку декларацію, автоматизованою системою митного оформлення в автоматичному режимі.

Форма короткої ввізної декларації та перелік відомостей, що до неї вносяться залежно від засобу та способу переміщення товарів через митний кордон України розробляється з урахуванням вимог митного законодавства ЄС та затверджується Кабінетом Міністрів України.

За письмовим зверненням відомості, зазначені у короткій ввізній декларації, можуть бути змінені, крім випадків, якщо:

- 1) митницею повідомлено про наміри проведення митних формальностей, пов'язаних із фізичною перевіркою товарів;
- 2) митницею встановлена недостовірність відомостей, зазначених у короткій ввізній декларації;
- 3) товари уже пред'явлені митниці.

За короткою ввізною декларацією митницею здійснюється аналіз ризиків, переважно з метою здійснення заходів із захисту національної безпеки, життя і здоров'я людей, тварин, рослин, довкілля, інтересів споживачів, та забезпечується виконання митних формальностей, визначених за результатами такого аналізу, після прибуття товарів у перший пункт пропуску через державний кордон України.

У разі визначення за результатами аналізу ризиків необхідності виконання митних формальностей митниця невідкладно повідомляє про такі митні формальності особі, але не раніше ніж після прибуття товарів у перший пункт

пропуску через державний кордон України.

Якщо товари, зазначені у короткій ввізній декларації, не ввозяться на митну територію України протягом 200 днів з дня її реєстрації, така декларація визнається недійсною автоматизованою системою митного оформлення в автоматичному режимі.

Відсутність на момент здійснення митних формальностей у пункті пропуску через державний кордон України короткої ввізної декларації на такі товари є підставою для відмови у пропуску через митний кордон України товарів.

Залежно від засобів та способів переміщення товарів через митний кордон України коротка ввізна декларація подається із дотриманням таких строків:

1) у випадках перевезення товарів морським, річковим транспортним засобом:

а) у разі перевезення товарів у контейнерах - не пізніше ніж за 24 години до навантаження контейнера на судно;

б) під час перевезення товарів без застосування контейнерів (насіпні, наливні товари тощо) - не пізніше ніж за чотири години до прибуття товарів у перший пункт пропуску на митній території України;

2) у випадках перевезення товарів повітряним транспортним засобом:

а) для перевезень тривалістю чотири години і більше - не пізніше ніж за чотири години до прибуття товарів у перший пункт пропуску на митній території України;

б) для перевезень тривалістю менше чотирьох годин - не пізніше моменту вильоту повітряного судна;

3) у випадках перевезення товарів залізничним транспортним засобом - не пізніше ніж за дві години до прибуття товарів у перший пункт пропуску на митній території України;

4) у випадках перевезення товарів автомобільним транспортним засобом - не пізніше ніж за одну годину до прибуття товарів у перший пункт пропуску на митній території України.

Переваги: коротка ввізна декларація – це надійний та ефективний механізм отримання митним органом попередньої інформації про товар до моменту його прибуття, який дозволяє здійснити аналіз ризиків конкретної операції, в першу чергу, з метою забезпечення митної безпеки. Чітка регламентація строків надання короткої ввізної декларації, автоматизація процесу її оброблення дозволить уникнути затримок у пунктах пропуску.

Спрощена митна декларація

Спрощена митна декларація містить зменшений обсяг відомостей

порівняно з митною декларацією, заповненою у звичайному порядку, який є достатнім для ідентифікації товарів.

Разом із спрощеною митною декларацією до митниці подається лише рахунок або інший документ, який визначає вартість товару.

Спрощена митна декларація використовується для декларування та випуску в заявлений митний режим товарів, декларантом яких є авторизований економічний оператор, якому надано дозвіл на користування спеціальним спрощенням процедура спрощеного декларування.

Обов'язковою умовою отримання дозволу на користування спеціальним спрощенням процедура спрощеного декларування є наявність в авторизованого економічного оператора дозволів на користування спеціальними спрощеннями загальна фінансова гарантія та процедура випуску за місцезнаходженням.

Оформлення митницею спрощеної митної декларації є випуском товарів у заявлений митний режим

Митні формальності під час застосування процедури спрощеного декларування виконуються із застосуванням автоматизованої системи митного оформлення.

Випуск товарів за процедурою спрощеного декларування здійснюється за умови надання митниці загальної фінансової гарантії.

Протягом п'яти робочих днів з дати випуску товарів за процедурою спрощеного декларування підприємство зобов'язане подати митниці, якою здійснено такий випуск, додаткову декларацію (додаткові декларації) на такі товари та сплатити митні та інші платежі, які підлягають сплаті відповідно до митного режиму.

Переваги: спрощення процедури декларування, зменшення кількості документів, що подаються до митного оформлення, фактично відтермінування сплати митних платежів на 5 днів.

Запис у системі обліку декларанта

За заявою підприємства митні органи можуть дозволити йому подавати митну декларацію, в тому числі спрощену декларацію, у формі запису у системі обліку декларанта.

Такі дані надаються митним органам через електронну систему декларанта в момент подання митної декларації у вигляді запису в обліку декларанта.

Митна декларація вважається прийнятою на момент запису відомостей про товари в таку систему обліку.

За заявою підприємства митниця може дозволити випускати товари без їх пред'явлення, в цьому випадку товари вважаються випущеними на момент запису відомостей про товари в систему обліку. Таке спрощення надається за

таких умов: декларант є АЕО; митниці відомий характер поставки товарів; контролююча митниця має доступ до всієї інформації, яку вона вважає необхідною для здійснення свого права на огляд товарів, якщо це необхідно; на момент внесення відомостей про товари в систему обліку вони вже не підлягають заборонам чи обмеженням. Проте в особливих випадках контролююча митниця може запросити пред'явлення товарів.

Переваги: запис у системі обліку декларанта дозволяє підприємствам випускати товари у митний режим без необхідності надання повної митної декларації за допомогою спрощеного набору даних через їх запис у своїй електронній системі комерційних записів.

Автоматизована система митного оформлення

Пропонується встановити, що для виконання митних формальностей під час здійснення митного оформлення товарів застосовується автоматизована система митного оформлення, якою в автоматичному режимі здійснюється:

1. Отримання митних декларацій та їх реєстрація.
2. Визначення переліку митних формальностей, обов'язкових для виконання за митною декларацією, залежно від типу митної декларації, митного режиму, особливостей, засобів і способів переміщення товарів та з урахуванням результатів аналізу ризиків.
3. Визначення необхідності участі посадової особи митниці у виконанні митних формальностей за митною декларацією.
4. Призначення посадової особи митниці для виконання митних формальностей за митною декларацією.
5. Надання декларанту інформації про стан обробки митної декларації, перелік митних формальностей, визначених обов'язковими для виконання за такою декларацією, та посадову митниці, призначену для їх виконання (у разі її призначення).

У разі коли автоматизованою системою митного оформлення не визначено необхідність участі у виконанні митних формальностей щодо товарів посадової особи митниці, такі митні формальності виконуються автоматизованою системою митного оформлення в автоматичному режимі.

Також пропонується запровадити принцип «мовчазної згоди» у разі нездійснення певних формальностей протягом визначеного часу, що дозволить унеможливити затягування процесу прийняття рішень.

Переваги:

мінімізація впливу «людського фактору» на процес митного контролю та оформлення шляхом запровадження автоматичного випуску товарів у митний режим (за допомогою ІТ-системи митниці без участі її посадових осіб) та інших модулів прийняття автоматизованих рішень про виконання митних

формальностей щодо «безризикових» декларацій та економічних операторів, що базується на автоматизованій системі управління ризиками;

запровадження можливості автоматичного завершення митного оформлення та випуску товарів (наприклад, у випадках, коли за результатами автоматизованого аналізу декларації не виявлено суттєвих ризиків) дозволить значно скоротити часові та фінансові витрати бізнесу на митне адміністрування;

«автоматизовані IT-рішення» дозволять «зекономлений» кадровий ресурс митниці скерувати на пост-митний контроль та митний аудит та/або звільнити працівників, яких замінять «автоматизовані IT-рішення», з метою підвищення матеріального забезпечення інших;

механізм протидії корупції та мінімізації «суб'єктивних» рішень з одночасним перенесенням відповідальності з митника на декларанта.

Централізоване митне оформлення

Спрощення, яке передбачає розділення місця подання митної декларації (один митний орган) та місця пред'явлення товарів (інший митний орган).

Наприклад, митна декларація подається до Київської міської митниці, а товар фактично знаходиться у зоні діяльності Волинської митниці, де і здійснюється його пред'явлення митному органу (у разі необхідності).

Товар випускається у вільний обіг за результатами контролю двох митниць, які між собою обмінюються інформацією.

Для користування цим спрощенням підприємство повинно мати сертифікат авторизованого економічного оператора на спрощення митних процедур.

Переваги: впровадження технології митного оформлення за принципом «віддаленого декларування» надає можливості оформлення товарів за місцем розташування підприємства, незалежно від фактичного місця пред'явлення товарів митниці. Зменшення фізичного контакту між декларантом та митницею, переведення всіх комунікацій між бізнесом та митницею виключно в електронну форму, що дозволить мінімізувати корупційні ризики.

Обмеження участі правоохоронних органів в процесі митного контролю та оформлення

З метою унеможливлення тиску на легальний бізнес з боку правоохоронних та контролюючих органів пропонується у НМК:

обмежити підстави та умови для участі правоохоронних органів в процесі митного контролю та оформлення, у тому числі щодо ініціювання проведення форм митного контролю (огляд, переогляд, відбір проб та зразків);

встановлення персональної матеріальної відповідальності посадових

органів правоохоронних органів у разі не виявлення порушень митного законодавства та обов'язку щодо відшкодування витрат, пов'язаних зі здійсненням за їх ініціативою таких операцій як вивантаження товарів, їх розпакування, зважування, визначення інших істотних характеристик товарів, що перебувають під митним контролем, повторне взяття проб та зразків таких товарів та ін.;

чітка та повна фіксація усіх «комунікацій» у трикутнику «митний орган – декларант – правоохоронний орган» з метою забезпечення прозорості та попередження будь-яких зловживань.

Переваги: унеможливлення тиску на добропорядний бізнес та затягування процесу митного контролю та оформлення, протидія корупції та запровадження відповідальності за неправомірні дії посадових осіб правоохоронних та контролюючих органів.

Перевірка документів після випуску товарів (пост-митний контроль)

Запровадження перевірки документів після випуску товарів (пост-митний контроль) дозволить зменшити кількість документів, які подаються в момент митного оформлення.

Такий контроль здійснюється за результатами застосування системи управління ризиками та може бути ініційований під час митного оформлення або протягом 30 календарних днів з дня випуску товарів.

Митниця здійснює пост-митний контроль з метою встановлення наявності документів, відомості про які наведено у митній декларації, та їх автентичності; а також відповідності та повноти інформації, зазначеної у митній декларації, відповідних додаткових деклараціях, та інформації, що міститься в документах, відомості про які наведено у таких митних деклараціях.

Пост-митному контролю підлягають виключно документи, які не надавалися митниці під час митного оформлення товарів. Пост-митний контроль здійснюється виключно тією митницею, що здійснювала митне оформлення товарів.

Митниця надсилає декларанту в письмовій або електронній формі повідомлення з переліком документів, які необхідно надати для здійснення пост-митного контролю, а також із зазначенням строку їх надання.

Декларант зобов'язаний надати документи, зазначені у повідомленні протягом десяти робочих днів з дати отримання такого повідомлення.

Результати пост-митного контролю підприємства враховуються системою управління ризиками, що застосовується митницями, та під час планування і проведення документальних перевірок.

Переваги: зменшення кількості документів, що подаються до митного оформлення та перенесення акценту документального контролю на етап після

митного оформлення.

Митні режими (процедури)

Пропонується залишити діючу структуру митних режимів - 14 митних режимів:

- 1) імпорт (випуск для вільного обігу);
- 2) реімпорт;
- 3) експорт (остаточне вивезення);
- 4) реекспорт;
- 5) транзит;
- 6) тимчасове ввезення;
- 7) тимчасове вивезення;
- 8) митний склад;
- 9) вільна митна зона;
- 10) безмитна торгівля;
- 11) переробка на митній території;
- 12) переробка за межами митної території;
- 13) знищення або руйнування;
- 14) відмова на користь держави.

НМК має містити лише загальні ключові положення та особливості щодо митних режимів. Разом з тим, умови поміщення товарів у митний режим, окремі положення щодо їх застосування повинні бути винесені на підзаконний рівень. Крім того, окремі митні режими потребують модернізації в частині надання більших переваг та можливостей для бізнесу.

Також пропонується модернізувати такий інститут як «тимчасове зберігання», суть якого полягає в тому, що після ввезення в Україну та пред'явлення митниці всі товари до моменту їх поміщення у митний режим або реекспорту перебувають під тимчасовим зберіганням.

Тимчасове зберігання

На пред'явленні митниці товари має бути подана декларація тимчасового зберігання. Як декларацію тимчасового зберігання митниця також може прийняти такі документи та відомості:

посилання на коротку ввізну декларацію на відповідні товари, що доповнюється даними декларації тимчасового зберігання;

вантажний маніфест або інший транспортний документ за умови, що він містить дані декларації тимчасового зберігання, в тому числі посилання на коротку ввізну декларацію на відповідні товари;

митну декларацію, подану до пред'явлення товарів митниці.

Митниця може дозволити подання декларації тимчасового зберігання з використанням комерційних, портових або транспортних інформаційних систем за умови, що вони містять необхідні дані для такої декларації та ці дані є доступними для митних органів.

Товари на тимчасовому зберіганні повинні зберігатися в приміщенні для тимчасового зберігання або в інших місцях, визначених або дозволених митницею.

Для тимчасового зберігання необхідним є дозвіл від митних органів щодо експлуатації приміщень тимчасового зберігання, за виключенням коли митний орган володіє таким приміщенням.

Максимальний строк тимчасового зберігання може становити до 90 днів.

Товари під тимчасовим зберіганням дозволяється переміщувати без використання процедури внутрішнього транзиту.

Переваги: підприємство після фактичного переміщення товарів на митну територію України матиме строк 90 днів для того, щоб помістити такі товари у відповідний митний режим та сплати відповідні митні платежі (наприклад, у разі імпорту). Переміщення товарів між різними приміщеннями для тимчасового зберігання здійснюватиметься без транзитної декларації, що сприятиме логістиці.

Експорт

1. Експорт без контракту на момент митного оформлення:

Запровадити можливість здійснити експорт товарів за тимчасовою митною декларацією у випадку, коли на дату здійснення митного оформлення товарів не укладено зовнішньоекономічного договору (контракту).

У цьому разі надається зобов'язання про подання додаткової декларації у строк не пізніше першого робочого дня після закінчення встановленого згідно із законодавством строку розрахунків за цією експортною операцією.

2. Автоматичний випуск експорту (без заїзду на митний термінал), у першу чергу для експортерів-виробників, з чіткою регламентацією часу митного оформлення: 30 хвилин після реєстрації експортної митної декларації; застосування принципу «мовчазної згоди», скасування будь-яких обов'язкових державних контролів, запровадження декларативного принципу щодо дотримання заходів нетарифного регулювання та покладення відповідальності за проходження видів контролю на підприємство.

3. Впровадження для експорту таких спрощень як «централізоване митне оформлення» та «запис в системі обліку декларанта».

Переваги: спрощення для експортерів, розширення можливостей для продажу товарів на експорт.

Митний склад

Пропонується модернізувати функціонал цього митного режиму шляхом збільшення можливостей для бізнесу, наприклад щодо переліку операцій, які можуть проводитися на складі, можливістю зберігати товари, які випущені у вільний обіг, а також використання митного складу в процесах переробки товарів тощо.

Основні зміни, які пропонуються:

Авторизація (отримання дозволу) потрібна тільки для складських приміщень, призначених для зберігання товарів. Під час поміщення товарів у режим митного складу авторизація не потрібна.

Для митного режиму митного складу передбачено подання стандартної або спрощеної митної декларації.

Гарантія надається утримувачем дозволу (утримувачем складу) під час отримання авторизації. Під час поміщення товарів у режим декларант гарантію не надає.

У разі порушення зобов'язань декларант визнається боржником. Якщо ним не сплачується митний борг, сплата забезпечується гарантією, наданою утримувачем дозволу (утримувачем складу).

Скасовується обмеження тривалості перебування товарів у режимі митного складу. Тільки за виняткових обставин митні органи можуть встановити термін зберігання, зокрема, якщо тип і характер товарів можуть, у випадку довготривалого зберігання, становити загрозу для здоров'я людей та навколишнього середовища.

Крім того, пропонується надати можливість розміщення на митний склад українських товарів, які знаходяться у вільному обігу, у разі, якщо існує така економічна потреба та за відсутності негативного впливу на режим забезпечення митного контролю.

Також пропонується запровадити більш широкий перелік операцій з товарами, що допускається виконувати на митному складі, наприклад: просіювання, фільтрування; консервування шляхом пастеризації, стерилізації; опромінювання або додавання консервантів; дегідратація та регідратація фруктів; чищення фруктів, видалення кісточок з фруктів; опріснення, демінералізація; розчинення або концентрування рідин; денатурування тощо.

Замість діючих зараз 2-х типів складів (відкриті та закриті) запровадити європейську систему з 4-х типів митних складів.

Склади відкритого типу: 1) публічний склад тип I: відповідальність розподіляється між утримувачем дозволу (забезпечення зберігання товарів під митним контролем) та декларантом (забезпечення зберігання товарів під митним контролем та виконання зобов'язань, що виникають з режиму «митний склад»); 2) публічний склад тип II: вся відповідальність покладена на декларанта; 3) публічний склад тип III: склад, який знаходиться в управленні митниці; вся відповідальність покладена декларанта.

Склад закритого типу: 4) приватний склад: утримувач дозволу та декларант – це одна особа.

Важливою перевагою для бізнесу стане закріплення положень у НМК, що на території митного складу за дозволом митниці можна здійснювати переробку товарів або процедуру «кінцевого використання», а також впровадження можливостей проведення операцій з еквівалентними товарами.

Переваги: суттєве розширення функціональних можливостей режиму митного складу, зокрема, щодо проведення операцій з товарами, зближення з режимом переробки товарів, що забезпечує безперервність процесів зберігання товарів для переробки та безпосередньо самої переробки, що відкриває нові переваги як для утримувачів митних складів, так і для підприємств, які проводять виробничу та інші види діяльності. Запровадження загальної гарантії, яка надається утримувачем складу, дозволить гарантувати сплату митних платежів у разі несанкціонованих операцій з товарами та незабезпечення процедури зберігання товарів.

Спільний режим транзиту

Це різновид митного режиму транзит, запровадження якого здійснюється з метою приєднання України до спільної транзитної процедури ЄС/ЄАВТ.

Для декларування товарів у спільний режим транзиту використовуються митні декларації окремих типів, що відповідають типам митних декларацій, запроваджених Конвенцією про процедуру спільного транзиту від 20 травня 1987 року.

Для забезпечення виконання митних формальностей та електронного обміну даними при застосуванні спільного режиму транзиту використовується електронна транзитна система.

Електронна транзитна система - електронна система, яку використовують для електронного обміну даними при режимі спільного транзиту, структурованими відповідно до стандартів електронних повідомлень, які використовуються при обміні даними між комп'ютерними системами в комп'ютеризованій транзитній системі, що застосовується договірними сторонами Конвенції про процедуру спільного транзиту від 20 травня 1987 року.

Пропонується у НМК визначити загальні положення щодо спільного митного транзиту та застосування транзитної процедури ЄС/ЄАВТ. Натомість

детальну регламентацію процедури пропонується здійснити окремим спеціальним Законом України, мета якого - імплементація положень Конвенції про процедуру спільного транзиту від 20 травня 1987 року та Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами від 20 травня 1987 року відповідно до зобов'язань України, закріплених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Закон встановлює основні засади організації та здійснення режиму спільного транзиту товарів митною територією України, порядок і умови переміщення таких товарів підприємствами митною територією України у режимі спільного транзиту, здійснення митних формальностей, застосування механізму гарантування сплати митного боргу, застосування спеціальних транзитних спрощень та інші особливості здійснення операцій режиму спільного транзиту.

Переваги:

зрозумілі і передбачувані для бізнесу правила транзитного переміщення товарів, які спрощені за допомогою спеціальних ІТ-рішень: використання загальноєвропейської електронної транзитної системи (NCTS) та інших сучасних технологій контролю за доставкою товарів, що дозволяє, наприклад, перемістити вантаж між Лісабоном та Києвом за однією митною декларацією типу T-1;

посилення контролю за переміщенням товарів та протидія «перерваному» транзиту, підміні вантажів шляхом впровадження обов'язкового пломбування, гарантування забезпечення сплати митних платежів тощо;

впровадження системи спеціальних транзитних спрощень: загальна фінансова гарантія; самостійне накладення пломб спеціального типу; авторизований вантажовідправник; авторизований вантажоодержувач;

запровадження обміну митною інформацією на момент митного оформлення товарів та використання її для розширення можливостей системи аналізу ризиків: аналіз операції на предмет їх ризикованості ще до прибуття товарів в Україну, обґрунтоване визначення форм митного контролю;

скорочення часових та фінансових витрат бізнесу на переміщення товарів, підвищення рівня безпеки та зв'язку між учасниками в ланцюгу поставки.

Авторизований економічний оператор

Пропонується на рівні НМК визначити базові та головні положення інституту авторизованого економічного оператора (далі – АЕО).

Статус АЕО надається підприємству, яке є резидентом та перебуває на обліку в митних органах, шляхом видачі сертифіката АЕО.

Підприємству можуть бути видані такі види сертифіката АЕО:

1) на спрощення митних процедур;

2) про безпеку та надійність.

Сертифікат АЕО може отримати підприємство, яке виконує будь-яку роль в міжнародному ланцюгу постачання товарів: виробник, експортер, імпортер, митний представник, перевізник, експедитор, утримувач митного складу тощо.

Для отримання статусу АЕО застосовуються такі критерії:

1. Дотримання положень законодавства України, в тому числі з питань митної справи.
2. Задовільна система ведення комерційної та транспортної документації.
3. Платоспроможність.
4. Забезпечення практичних стандартів компетенції або професійної кваліфікації.
5. Дотримання стандартів безпеки та надійності.

Для кожного з критеріїв визначаються умови для їх дотримання та відповідності.

Сертифікат АЕО діє безстроково, видається безоплатно на підставі наказу Держмитслужби.

У визначених випадках дія сертифіката АЕО може бути зупинена або сертифікат може бути анульований.

Інформація про АЕО розміщується на офіційному сайті.

Форми сертифікатів, заяв, анкет, висновків, повідомлень, порядків оцінки відповідності, самооцінки, моніторингу, розгляду заяв та надання статусу АЕО, зупинення та анулювання сертифікатів АЕО, форма короткої ввізної декларації тощо затверджуються на рівні КМУ та Мінфіну. Методичні рекомендації – на рівні Держмитслужби.

Після отримання статусу АЕО підприємство повинно дотримуватися зазначених вище критеріїв, моніторинг відповідності яким проводиться митницею.

АЕО, якому надано сертифікат на спрощення митних процедур, має право отримати дозвіл на такі спеціальні спрощення:

- 1) загальна фінансова гарантія;
- 2) самостійне накладення пломб спеціального типу;
- 3) процедура спрощеного декларування;
- 4) процедура випуску за місцезнаходженням.

АЕО, якому надано сертифікат про безпеку та надійність, користується такими перевагами:

- 1) подання короткої ввізної декларації із зменшеним переліком відомостей;
- 2) до моменту переміщення товарів через митний кордон України

отримання повідомлення митниці про те, що відповідні товари на підставі результатів аналізу ризиків за короткою ввізною декларацією обрано для проведення митного огляду в пункті пропуску.

3. АЕО, якому надано сертифікат на спрощення митних процедур та/або про безпеку та надійність, користується такими перевагами:

- 1) виконання митних формальностей в першочерговому порядку;
- 2) зниження ступеня ризику автоматизованою системою митного оформлення для визначення переліку митних формальностей під час здійснення митного оформлення товарів;
- 3) використання спеціально визначеної у разі наявності смуги руху в пункті пропуску для переміщення товарів.

За умовами міжнародних договорів України за принципом взаємності можуть застосовуватися спеціальні спрощення та переваги до нерезидентів, якими виконуються вимоги законодавства країни їх реєстрації, еквівалентні вимогам щодо надання статусу АЕО згідно з Митним кодексом України.

Переваги статусу АЕО:

концепція АЕО передбачає запровадження митних спрощень для авторизованих осіб, що пройшли оцінку щодо надійності та безпечності;

переваги програми АЕО для бізнесу, в першу чергу, процедура спрощеного декларування, митне оформлення за місцезнаходженням (без заїзду на митний термінал), попередження про здійснення фізичного огляду товарів, самостійне накладення пломб, зниження ступеня ризику автоматизованою системою митного оформлення, використання спеціально визначеної смуги руху в пункті пропуску;

перенесення для АЕО акценту з фізичного контролю під час митного оформлення на пост-митний документальний контроль, який визначається системою управління ризиками;

перспектива отримання переваг від міжнародного взаємного визнання статусу АЕО;

АЕО дозволить значно скоротити часові та фінансові витрати бізнесу на митне адміністрування; забезпечити покращення маркетингового статусу компанії у разі отримання статусу АЕО.

Митні рішення. Попередні рішення

Незважаючи на певні успіхи впровадження так званої «електронної митниці», багато процесів на митниці здійснюються у паперовому вигляді, тому необхідно забезпечити наявність на рівні НМК положень:

щодо подання всіх заяв до митниці та отримання всіх видів документів митного характеру (наприклад, дозволів на переробку товарів; на здійснення

операцій з товарами та інших дій в зоні митного контролю тощо) в електронному вигляді;

можливість внесення декларантом змін до митних декларацій через механізм електронного декларування (а не шляхом заповнення митницею аркуша коригування, як це робиться зараз) тощо;

отримання рішень та витягів цих рішень (як на рівні митниці, так і центрального апарату) через зручні онлайн-сервіси (наприклад, звірка митних платежів; попередніх рішень про класифікацію; реєстрація об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі та інші).

Також пропонується запровадити єдину ІТ-систему для прийняття рішень з митних питань: видача дозволів на провадження окремих видів діяльності, прийняття попередніх рішень, включення в митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності, надання відповідних статусів тощо.

Всі процеси та повідомлення, які стосуються прийняття тих чи інших рішень мають здійснюватися та фіксуватися в електронній системі з використанням інформаційно-програмних комплексів. Також прийняті рішення мають оприлюднюватися (за винятком конфіденційної інформації) та щоденно оновлюватися.

Пропонується двоетапна процедура прийняття рішень: 1) формальний розгляд заяви на прийняття рішення; 2) розгляд заяви по суті.

Пропонується встановити уніфіковані строки:

3 дні на формальний розгляд заяви;

30 календарних днів для прийняття рішення по суті та

у разі необхідності можливість продовження строку розгляду на 15 днів для запиту додаткової інформації та/або документів.

Право на оскарження

З метою досягнення балансу між завданням митниці щодо забезпечення дотримання митного законодавства, з однієї сторони, та правом бізнесу на уніфіковані зрозумілі та прозорі правила, процедури та взаємовідносини з митницею, з іншої сторони, митним органам повинні бути надані широкі повноваження для здійснення контролю, а бізнесу – право на оскарження.

Тому необхідним є, додатково до «класичного» права оскарження будь-якого рішення, прийнятого митними органами, надати кожній особі «право бути заслуханою» (right to be heard) у чітко встановлені строки перед прийняттям будь-якого рішення, яке може мати негативний вплив на таку особу.

Попередні рішення

Важливий інститут в системі рішень, які приймаються митними органами.

Так, до митного контролю та митного оформлення товарів підприємство має право отримати від митниці попереднє рішення, яке носить подальший обов'язковий характер.

Попередні рішення можуть прийматися з питань:

- 1) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- 2) визначення країни походження товарів;
- 3) визначення митної вартості;
- 4) надання дозволу на поміщення товарів у окремі митні режими.

Попередні рішення видаються митними органами на 3 роки (щодо класифікації та країни походження) або щодо конкретної операції (щодо митної вартості, зокрема методу її визначення або її складових); діють на всій митній території, незалежно від того яким органом приймалося рішення; є обов'язковими для виконання будь-якою митницею та підприємством, яке отримало таке попереднє рішення; оприлюднюються тощо.

Для прийняття попередніх рішень створюються «центри компетенції» (підрозділи з найбільш професійними та досвідченими посадовими особами щодо питань визначення коду товару, країни походження та митної вартості), якими здійснюється розгляд та прийняття попередніх рішень з використанням відповідних програмно-інформаційних комплексів.

Заяви подаються у паперовому або електронному вигляді. Строк прийняття рішень складає 30 днів (з можливістю продовження строку розгляду до 15 днів).

У разі необхідності митниця направляє зразки товарів на лабораторний аналіз, наприклад, для визначення або перевірки складу товарів, від якого залежить визначення коду товару (наприклад, текстиль, паливно-мастильні товари, продукти харчування тощо).

У разі якщо попереднє рішення відкликано або визнано недійсним (за винятком випадку, коли рішення відкликано внаслідок надання заявником недостовірної або неповної інформації), підприємство, яке отримало таке рішення, має право вимагати у митниці період «розширеного використання» такого рішення. Тобто протягом періоду часу (до шести місяців) продовжувати використовувати таке попереднє рішення, незважаючи на втрату ним чинності.

Таким чином, період «розширеного використання» унеможливорює ситуації, коли бізнес стає «жертвою» неочікуваних змін, наприклад, щодо підходів до класифікації того чи іншого товару, та є своєрідним елементом забезпечення стабільності та прогнозованості ведення бізнесу. При цьому, період «розширеного використання» може бути наданий лише за певних умов і в конкретних ситуаціях, а також щодо певної кількості товарів.

Переваги:

наприклад, впровадження європейської системи надання підприємству

обов'язкової тарифної інформації - Binding Tariff Information (BTI) забезпечить правову визначеність щодо правильності застосування підприємством класифікаційного коду товару, що впливає, зокрема, на ставку мита та розмір податкового зобов'язання зі сплати митних платежів, дозволить уникнути безпідставних перевірок з питань класифікації товарів та донарахування митних платежів;

запровадження процедури надання попередніх рішень щодо визначення митної вартості, зокрема щодо методу визначення митної вартості або її складових, підтверджуючих документів тощо забезпечить передбачуваність та прогнозованість ведення бізнесу, дозволить заздалегідь здійснити розрахунок суми митних платежів, які закладаються у собівартість імпортного товару, та уникати непередбачених витрат та затримок при митному оформленні;

впровадження попередніх рішень дозволить мінімізувати виникнення спорів між митницею та бізнесом.

Митна вартість

Поряд із запровадженням попередніх рішень щодо визначення митної вартості, в першу чергу щодо методу визначення митної вартості та її складових, пропонується:

1. Запровадити порядок відкладеного визначення митної вартості товарів. Підприємства мають право скористатися відстроченням (до 15 місяців) щодо визначення точної митної вартості товарів, якщо на момент митного оформлення числові значення митної вартості товарів з об'єктивних причин не відомі.

Так, наприклад, у разі, коли на момент митного оформлення немає точної інформації щодо сум ліцензійних та інших подібних платежів за використання об'єктів інтелектуальної власності. Також це стосується випадків, коли під час оформлення невідома точна сума частини доходу від подальшого продажу або використання ввезених товарів, яка прямо або побічно належить продавцю. Спрощення поширюється і на товари, ціна на які залежить від біржових котирувань і які не відомі на момент митного оформлення.

Порядок застосування такого спрощення полягає в тому, що на момент митного оформлення підприємству необхідно визначити попередню митну вартість на підставі прогнозованих даних, а протягом, наприклад, 15 місяців зазначити точну величину митної вартості та внести зміни до митної декларації. При цьому, якщо точна величина митної вартості буде вищою за попередню, доплатити митні платежі без справляння пені.

2. Скасувати декларацію митної вартості та перенести її базові елементи (дані) до електронної митної декларації.

3. Підвищити вартісний поріг, коли подається декларація митної вартості (дані щодо митної вартості) до 20000 євро (зараз 5000 євро).

4. Дозволити визначення окремих складових митної вартості (наприклад, комісійна винагорода) на основі певних критеріїв, якщо вони не піддаються обчисленню на дату оформлення митної декларації.

Переваги:

застосування відстрочки по визначенню точної митної вартості дозволяє декларантам визначати митну вартість товару на підставі вартості угоди і не переходити до інших «оціночних методів», які тягнуть додаткові фінансові витрати на підтвердження;

спрощення декларування митної вартості.

Митний борг

Пропонується запровадити новий для митного законодавства України інститут митного боргу.

Митний борг може виникнути у випадках:

1) дотримання митного законодавства, а саме під час ввезення товарів, які підлягають оподаткуванню та сплаті митних платежів при поміщенні їх у митний режим (випуск товарів у імпорт або тимчасове ввезення з частковим звільненням),

2) недотримання митного законодавства (невиконання умов поміщення товарів у митний режим; порушенням вимог до переміщення товарів; вилученням товарів, що перебувають під митним контролем).

Якщо у першому випадку митний борг виникає на момент прийняття митної декларації, то у другому – на момент виявлення, що зобов'язання, яке приводить до митного боргу, не виконується або перестає виконуватися.

Не є підставою для виникнення митного боргу:

1) недекларування товарів, що переміщуються через митний кордон України, тобто незаявлення за встановленою формою точних та достовірних відомостей про товари, які підлягають обов'язковому декларуванню у разі їх переміщення через митний кордон України;

2) зберігання, перевезення, придбання чи використання товарів, переміщених через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю і без виконання митних формальностей;

3) подання митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або таких, що містять неправдиві відомості щодо найменування товарів, їх ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування), кількості, країни походження, відправника, одержувача, кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, неправдиві відомості, необхідні для визначення коду товарів згідно з УКТ ЗЕД та їх митної вартості;

4) переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем, тобто поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для нього, і без виконання митних формальностей, або з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами митного органу.

У разі вчинення вищезазначених порушень винні особи притягаються до відповідальності у порядку, визначеному законодавством.

Гарантія

Широкомасштабне запровадження системи гарантій при здійсненні переміщення товарів, застосуванні тих чи інших митних режимів та процедур, отриманні дозволів тощо є однією із найважливіших новацій НМК.

Гарантування у вигляді фінансової гарантії застосовується на існуючий або потенційний митний борг.

Забезпечення митного боргу здійснюється у таких формах:

- 1) надання фінансової гарантії, виданої гарантом;
- 2) внесення грошових коштів на рахунок митниці (грошова застава);
- 3) інша форма гарантії, яка забезпечує сплату митного боргу.

Якщо надання гарантії є обов'язковим, митні органи визначають суму такої гарантії на рівні точної суми митних платежів (митний борг), якщо ця сума може бути визначена на момент, коли вимагається гарантія. Якщо неможливо встановити точну суму, гарантія повинна за оцінкою митних органів фіксуватися на рівні максимальної суми митних платежів (митний борг), які підлягають сплаті або можуть підлягати сплаті.

Прийняття фінансових гарантій, їх реєстрація, облік, скасування, відкликання та вивільнення, облік резервування та вивільнення базової суми загальної фінансової гарантії здійснюється із застосуванням електронної системи управління гарантіями.

Фінансова гарантія забезпечення сплати митного боргу може бути таких видів: 1) індивідуальна гарантія, яка покриває всю суму митних платежів щодо товарів, що підлягають митному оформленню за однією митною декларацією; 2) загальна фінансова гарантія, яка покриває суму митних платежів щодо товарів, що підлягають митному оформленню за декількома митними деклараціями.

Індивідуальна гарантія може бути надана у формах грошової застави або документа фінансового гаранта. Загальна фінансова гарантія надається у формі документа фінансового гаранта.

Якщо гарантом є кредитна, фінансова або страхова компанія, акредитована відповідно до законодавства, в такому випадку авторизація (надання дозволу) від

митних органів не потрібна.

Митниці здійснюють контроль та моніторинг використання гарантій через електронну систему управління гарантіями.

Для всіх процедур та формальностей пропонується запровадити можливість використання єдиної гарантії, яка може бути загальною та поширюватися на певну кількість операцій. Загальна декларація належить до спрощень та може бути надана за дозволом митного органу.

Загальна фінансова гарантія є зобов'язанням фінансового гаранта виплатити на вимогу митного органу кошти в межах визначеної базової суми такої фінансової гарантії у разі невиконання забезпечених цією гарантією зобов'язань зі сплати митного боргу.

За заявою підприємства митниця може надати дозвіл на застосування спеціального спрощення:

загальна фінансова гарантія,

загальна фінансова гарантія зі зменшенням розміру забезпечення базової суми на 50 відсотків,

загальна фінансова гарантія зі зменшенням розміру забезпечення базової суми на 70 відсотків,

звільнення від гарантії.

Під зменшенням розміру забезпечення базової суми загальної фінансової гарантії на 50 відсотків або 70 відсотків розуміється використання визначеної базової суми загальної фінансової гарантії, але з фактичним забезпеченням цієї базової суми на 50 відсотків або 30 відсотків від її розміру відповідно.

Разом з тим, пропонується у разі підвищеного ризику до порушень з боку відповідного підприємства передбачити право митниці застосувати тимчасову заборону використання ним загальної гарантії.

Переміщення міжнародних поштових та експрес-відправлень

З урахуванням світових тенденцій та специфіки адміністрування міжнародних посилок у НМК пропонується:

1. Посилити контроль за переміщенням міжнародних поштових та експрес-відправлень від пункту пропуску на кордоні до сортувальної станції або місця міжнародного поштового обміну шляхом впровадження:

подання електронного документа контролю доставки;

запровадження обов'язкового гарантування доставки;

пломбування транспортних засобів.

2. Запровадити такі додаткові критерії (умови) для отримання статусу експрес-перевізника та поштового оператора як:

надання митниці попередньої інформації про посилки (найменування, кількість, вартість товарів, інформація про одержувача тощо);

автоматизація процесів накопичення даних про посилки (реєстри, ідентифікація, онлайн-доступ до інформації), переведення всіх процесів виключно в електронну форму.

3. Закріпити базові положення, якими запроваджуються використання виключно електронних реєстрів міжнародних поштових та експрес-відправлень, ідентифікація отримувачів, спрощення процедур декларування та сплати митних платежів, у тому шляхом використання веб-сервісів, надання експрес-перевізникам та поштовим операторам статусу податкових агентів.

4. Передбачити у НМК поступове зниження неоподаткованого ліміту зі 100 євро протягом 2019-2021 та запровадження з 2022 року оподаткування ПДВ всіх поштових та експрес-відправлень незалежно від їх вартості.

5. Створення на центральному рівні програмно-інформаційного комплексу, з використанням якого здійснюється адміністрування посилок та накопичення відповідної інформації, а також здійснюється автоматизоване нарахування та сплата митних платежів тощо.

Переваги: комплексна та чітка регламентація у НМК положень щодо контролю за переміщенням посилок, переведення їх адміністрування у електронну площину дозволить ефективно протидіяти «поштовій контрабанді», яка знищує легальний бізнес та спотворює конкуренцію, а також зменшенню бюджетних надходжень через зростаючі обсяги маніпулювання ціною товарів, подрібнення посилок, підміни інвойсів, заниження митної вартості товарів тощо.

Пропуск та оподаткування товарів, що переміщуються громадянами

У НМК пропонується:

запровадження норм Директиви 2007/74/ЄС від 20 грудня 2007 року щодо встановлення порогів ввезення громадянами товарів без оподаткування в розмірах 430 євро (авіаційні та морські пункти пропуску) та 300 євро (інші пункти пропуску);

збереження норм, відповідно до яких, якщо фізична особа була відсутня в Україні менше ніж 24 години або в'їжджає в Україну частіше одного разу протягом 72 годин, то неоподаткований мінімум становить 50 євро;

визначити базові положення щодо організації та особливостей обміну інформацією між базами даних Держприкордонслужби та Держмитслужби щодо контролю частоти переміщення громадян, з метою забезпечення ефективного виконання зазначених вище норм.

Переваги: запровадження обмежень щодо періодичності ввезення товарів громадянами із застосуванням пільги та посилення контролю дозволить зменшити схеми «сірого імпорту», які полягають у перевезенні громадянами

партій товарів в межах неоподаткованої норми шляхом подрібнення таких партій, та використовуються тіншовим бізнесом для уникнення оподаткування та отримання неконкурентної переваги.

Захист прав інтелектуальної власності

У контексті боротьби з контрафактними товарами та іншими товарами, які підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності у НМК пропонується:

1. Розширити перелік випадків застосування заходів, пов'язаних із призупиненням митного оформлення товарів, що підозрюються у порушенні права інтелектуальної власності, у тому числі за ініціативою митного органу. Фактичне ввезення товарів у пункт пропуску через митний кордон (навіть без подання попередньої митної декларації) достатньо для того, щоб застосувати заходи захисту прав інтелектуальної власності у разі наявності підозри в їх порушенні.

2. Розширити перелік об'єктів права інтелектуальної власності, сприяння захисту яких здійснюється під час переміщення товарів через митний кордон України.

3. Привести у відповідність термінологію у відповідність до законодавства ЄС, зокрема, щодо визначення термінів «контрафактні товари», «піратські товари», «товари, що підозрюються у порушенні права інтелектуальної власності».

4. Запровадити особливу спрощену процедуру знищення малих партій товарів, що підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності та пересилаються через митний кордон у міжнародних поштових та експрес-відправленнях.

5. Запровадження можливості дострокового випуску товарів, митне оформлення яких призупинено за підозрою у порушенні прав інтелектуальної власності.

Переваги: запропоновані зміни дозволять посилити протидію ввезенню контрафактних товарів та інших товарів, які підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності. Запровадження спрощених процедур знищення контрафактних товарів, у тому числі малих партій товарів, що пересилаються поштовими та експрес-відправленнями, дозволить створити ефективний механізм досудового захисту прав інтелектуальної власності.

Інформування з питань митної справи

Прозорість у діяльності митниці, доступність інформації та забезпечення її актуальності є одними з базових принципів, які пропонується визначити у НМК.

Одним із яскравих прикладів непрозорості діяльності митниці та суб'єктивізму у прийнятті рішень є напрямок визначення та контролю за

правильністю визначення митної вартості.

Першопричиною даної проблематики є регулювання рівня митної вартості товарів фактично у ручному режимі, всупереч вимогам законодавства, у тому числі Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ/СОТ).

Така ситуація призвела до того, що в Україні функціонують компанії, які за певну винагороду, користуючись своїми протиправними зв'язками з митницею, надають послуги з мінімізації митних платежів, які підлягають сплаті при імпорті товарів. Водночас, інформація про митні оформлення за заниженою вартістю залишається недоступною навіть для цілих підрозділів митниць та не потрапляє до бази даних цінової інформації для цілей визначення митної вартості.

Вирішити цю ситуацію можливо за допомогою забезпечення громадського контролю та моніторингу за здійсненням митного оформлення товарів, для чого необхідно забезпечити оприлюднення органами доходів і зборів інформації про митне оформлення товарів у знеособленому вигляді.

Таким чином, пропонується у НМК передбачити положення, якими встановлюється обов'язок Держмитслужби забезпечити регулярне оприлюднення інформації щодо митного оформлення товарів, включаючи інформацію, що стосується митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, без зазначення конкретних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

У контексті інформування з питань митної справи пропонується у НМК закріпити положення, якими:

підприємству надається право подати звернення та отримати консультацію в електронному режимі з використанням онлайн-сервісів;

з типових питань, відповіді на які містяться у відповідному інформаційно-довідковому ресурсі Держмитслужби, строк такої відповіді максимум 10 днів;

забезпечується надання чітких та зрозумілих роз'яснень митного законодавства з обов'язково прив'язкою до розгляду конкретної ситуації підприємства;

передбачається створення та функціонування он-лайн систематизованих довідників (оподаткування, нетарифні заходи, правила походження, митна вартість, класифікація) щодо товарів за кодами УКТ ЗЕД (за аналогією довідок щодо товару у брокерських програмах та інформаційного ресурсу EC Trade Helpdesk);

забезпечується актуальність інформації, її періодичне оновлення, зручність інтерфейсу користувача, а також систематизованість, простота викладення такої інформації.

Переваги:

створення можливостей для здійснення громадського контролю та

моніторингу за здійсненням митного оформлення товарів з метою недопущення уникнення недобросовісними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності оподаткування митними платежами у повному обсязі;

забезпечення прозорості митного оформлення, зокрема, визначення митної вартості товарів має створити для митниці ефективні стимули для належного виконання своїх функцій та недопущення ухилення від сплати податків при імпорті;

доступність та зручність користування актуальною митною інформацією, що підвищить рівень правової культури та дотримання вимог законодавства.

Відповідальність за порушення митних правил

Пропонується запровадити два види відповідальності за правопорушення у сфері митної справи:

1. Фінансова відповідальність (штрафні санкції).
2. Адміністративна відповідальність (штрафи та конфіскація).

Фінансова відповідальність повинна наступати у таких випадках:

- неправомірні операції з товарами;
- порушення функціонування магазинів безмитної торгівлі;
- порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів;
- недекларування товарів тощо.

Суб'єктом правопорушення виступає підприємство і відповідно воно ж несе фінансову відповідальність у вигляді штрафних санкцій.

Щодо адміністративної відповідальності, то для визначення справедливої санкції за порушення митних правил за критерій пропонується взяти наступне:

- переміщення товарів з приховуванням від митного контролю (сховище, підроблені документи, документи що містять завідомо неправдиві дані);
- переміщення товарів поза митним контролем (поза місцем, часом, або з незаконним звільненням);
- переміщення заборонених або контрафактних товарів;

Такі порушення тягнуть за собою обов'язкову конфіскацію.

Усі інші порушення передбачають накладення стягнення у вигляді штрафу. Зазначене має спростити процедуру розгляду справ, оскільки штрафи накладатимуться безпосередньо митницею.

Розміри штрафів пропонується знизити до розмірів, які сприятимуть їхній добровільній сплаті (наприклад 30% від вартості предмета правопорушень).

Допускається запровадження альтернативної санкції (штраф або конфіскація) за окремі правопорушення, пов'язані з транспортними засобами особистого користування (порушення зобов'язання про зворотне вивезення або

транзит).

Порушення правил проходження «зеленого коридору» може тягнути за собою штраф або конфіскацію. Однак може бути передбачений компроміс – штраф на місці у вигляді 30% від вартості товарів/валюти без конфіскації (валюта пропускається лише у розмірах, встановлених НБУ). Стягнення накладає керівник оперативної зміни.

Це сприятиме швидкому вирішенню справ і не створюватиме конфліктних ситуацій, пов'язаних із затримкою рейсів.

За такі правопорушення, як порушення режиму зони митного контролю тощо, штраф може накладатися на місці посадовою особою митного органу безпосередньо після виявлення такого проступку.

Зміна митницею суттєвих показників, що впливають на повноту сплати податків, після застосування процедур контролю класифікації, митної вартості, країни походження тощо (за відсутності ознак приховування) не несе фінансової відповідальності.

У НМК пропонується визначити такі поняття та інститути: фінансова відповідальність; підприємство як суб'єкт фінансової відповідальності; митне шахрайство; компроміс; накладення стягнення на місці вчинення правопорушення; чіткі критерії розмежування санкцій; зниження штрафів

Переваги: вищезазначене сприятиме безперебійній роботі з митного оформлення та справляння платежів; стимулюванню добровільної сплати штрафів; превенції від вчинення правопорушень у подальшому; усуненню дискреційних повноважень та корупціогенних факторів.

Відповідальність посадових осіб митниці

Важливим інститутом у відносинах між бізнесом і владою є відповідальність митника за неправомірні рішення/діяння (дії або бездіяльність) та відшкодування шкоди, завданої такими рішеннями/діяннями.

Однак, з метою уникнення нечітких трактувань і розмивання відповідальності, необхідних є формалізація митних процедур, а також розробка та затвердження посадових інструкцій працівників митниці з чітким встановленням прав, обов'язків, та підстав для притягнення до відповідальності.

Заподіяння матеріальної шкоди суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності шляхом:

- проведення додаткових видів контролю, не передбачених результатами спрацювання автоматизованої системи аналізу ризиків, якщо вони не призвели до встановлення наявності порушення митних правил або зміни суттєвих показників, що впливають на повноту сплати податків, після застосування процедур контролю класифікації, митної вартості, країни походження тощо;

- безпідставне затягування часу проведення контрольних процедур;
- прийняття рішень щодо суттєвих показників, що впливають на повноту сплати податків, після застосування процедур контролю класифікації, митної вартості, країни походження тощо в межах законодавчо визначених строків, але з нераціональним використанням таких строків.

За прийняття необґрунтованих рішень та/або вчинення неправомірних дій або бездіяльності посадова особа митниці несе:

- фінансову відповідальність (система штрафів і позбавлення премій та інших бонусів до заробітної плати, зменшення розміру надбавок за кваліфікацію);
- дисциплінарну (у вигляді дисциплінарних стягнень: догана, звільнення тощо);
- матеріальну (відшкодування шкоди, завданої суб'єктам ЗЕД та їхній підприємницькій діяльності)

Як варіант для швидкого та ефективного відшкодування матеріальної шкоди може бути впровадження обов'язкового страхування професійної відповідальності працівників митниці, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам. Відповідно шкода відшкодуватиметься зі страхового фонду.